

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj: 04-5082/2
Podgorica, 4. novembar 2021. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE
Gospodin Aleksa Bečić, predsjednik

PODGORICA

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj dana 28. oktobra 2021. godine, razmotrila **Izveštaj o radu sa Finansijskim izvještajem Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu i Izveštaj o izvršenoj reviziji Finansijskih iskaza Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu nezavisnog revizora „Spin off“ d.o.o. Podgorica**, koje je dostavilo Ministarstvo ekonomskog razvoja.

S tim u vezi, Vlada je dala sljedeće uslovno

MIŠLJENJE

Izveštaj o radu Agencije urađen je u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama (član 26) i daje sveobuhvatan i detaljan pregled razvoja sektora elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti, realizacije obaveza iz domena Univerzalnog servisa i univerzalne poštanske usluge, uvedenih regulatornih mjera i dostignutog stepena konkurentnosti tržišta, aktivnosti u dijelu upravljanja ograničenim resursima, ostvarivanja i zaštite interesa korisnika elektronskih komunikacionih i poštanskih usluga, kao i pregled ostalih izvršenih obaveza iz Plana rada Agencije za 2020. godinu.

Vlada konstatuje da je Agencija izvršila aktivnosti koje su bile predviđene Planom rada i Finansijskim planom Agencije za 2020. godinu. Agencija je poslovnu godinu završila sa ukupnom dobiti u iznosu od 0,43 mil. €, koja nakon umanjjenja za troškove realizovanih investicija iznosi 0,16 mil. €.

Dodatno ukazujemo da je Državna revizorska institucija, u skladu sa svojim odgovornostima, objavila Izveštaj o finansijskoj reviziji i reviziji

pravilnosti poslovanja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu. Državna revizorska institucija dala je uslovno mišljenje na finansijsku reviziju i negativno mišljenje na reviziju pravilnosti i isti je dostavila Ministarstvu ekonomskog razvoja, kao nadležnom ministarstvu, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet i Administrativnom odboru Skupštine Crne Gore, na upoznavanje.

Shodno Izvještaju DRI, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je dostavila Državnoj revizorskoj instituciji Akcioni plan za realizaciju preporuka i izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji.

IZVJEŠTAJ O RADU

Razvoj sektora elektronskih komunikacija

Elektronske komunikacione mreže u Crnoj Gori su na visokom stepenu razvoja i u njima se za pružanje elektronskih komunikacionih usluga primjenjuju najsavremenije tehnologije, koje se implementiraju uz poštovanje principa tehnološke neutralnosti i tehničkih standarda. Putem takvih mreža korisnicima u Crnoj Gori se nude savremene elektronske komunikacione usluge koje u potpunosti zadovoljavaju potrebe korisnika tih usluga.

U toku 2020. godine operatori su, uprkos pandemiji, u 2020. godini uložili oko 61 mil. € što je doprinijelo povećanju dostupnosti i pružanja savremenih elektronskih usluga visokog kvaliteta na cijeloj teritoriji Crne Gore. Kontinuirani trend velikih ulaganja u sektoru elektronskih komunikacija potvrđuje činjenicu da u Crnoj Gori imamo predvidljiv regulatorni okvir, koji je stvorio jednake uslove za sve učesnike na tržištu elektronskih komunikacija i koji podstiče konkurenciju kao najbolji vid regulacije.

Na kraju 2020. godine, u Registar operatora elektronskih komunikacija, koji vodi Agencija, bilo su upisana 34 operatora.

Trend povećanja broja instaliranih i iskorišćenih priključaka u fiksnim pristupnim mrežama nove generacije (NGA) nastavljen je i tokom 2020. godine, posebno kod priključaka sa optičkim vlaknima (FTTx). Ovakav trend je praćen povećanjem broja korisničkih paketa u koje su uključene velike (više ili jednako 30Mb/s) i veoma velike brzine (više ili jednako 100Mb/s) pristupa internetu, kao i znatnim povećanjem količine prenesenih podataka.

Tokom 2020. godine je nastavljen razvoj mobilnih elektronskih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, kroz dalje unapređenje dostupnosti i povećanje kapaciteta mobilnih širokopojasnih usluga prenosa podataka.

Ukupna pokrivenost stanovništva GSM signalom je oko 99%, dok ukupna pokrivenost signalom UMTS i LTE mreža iznosi oko 98% (podaci su dobijeni putem softverske predikcije), što Crnu Goru svrstava u red zemalja sa izuzetno dobrom pokrivenošću.

Na kraju 2020. godine broj fiksnih pretplatničkih linija iznosio je 191.768 što odgovara penetraciji u odnosu na broj stanovnika od 30,93%. U poređenju sa prethodnom godinom broj fiksnih pretplatničkih linija je veći za 1,91 %. Na kraju 2020. godine broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.080.089 što odgovara penetraciji od 174,20%. U odnosu na isti period prošle godine broj korisnika je manji za 6,16%. Tokom 2020. godine broj korisnika fiksnog širokopojasnog pristupa je porastao za 3% u odnosu na 2019. godinu. Na kraju 2020. godine je bilo 56.194 xDSL korisnika što, zbog zamjene ove vrste priključaka sa tehnološki naprednijim, predstavlja pad broja xDSL-a korisnika za 9% u odnosu na kraj 2019. godine. Broj korisnika koji su pristupali internetu putem optičkih vlakana se u toku 2020. godine povećao za 16,14% u odnosu na 2019. godinu i na kraju 2020. godine iznosio je 73.300 korisnika. Uslugu pristupa internetu putem kablovskih distributivnih sistema je na kraju 2020. godine koristilo 49.146 korisnika, što u odnosu na 2019. godinu predstavlja rast od 2,36%. Uslugu prenosivosti broja u 2020. godini je iskoristilo 8.165 pretplatnika, što je za 1,25% manje nego u prethodnoj godini.

Sprovedene regulatorne mjere

Agencija je tokom 2020. godine pratila implementaciju regulatornih mjera i obaveza od strane operatora sa značajnom snagom na relevantnim tržištima, nametnutih rješenjima koje je donijela u 2020. godini, kao i rješenjima iz prethodnih godina.

U 2020. godini nastavljene su aktivnosti na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva, shodno dinamici predviđenoj Metodologijom računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva. Agencija je krajem maja 2020. godine usvojila Odluke o prihvatanju sprovedenih aktivnosti operatora na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva po CCA/LRIC metodologiji za mobilne i fiksnu mrežu za 2018. godinu. Na osnovu rješenja Agencije, od 1. jula 2020. godine, cijena telefonskih poziva iz fiksne mreže Crnogorskog Telekomu prema mobilnim mrežama u Crnoj Gori je snižena za 10%, cijena poziva iz fiksne mreže Crnogorskog Telekomu prema drugim fiksnim mrežama u Crnoj Gori je snižena za 5%, veleprodajna cijena usluge završavanja poziva u sopstvenoj mobilnoj telefonskoj mreži je snižena za 11,8%, dok je cijena

veleprodajne usluge završavanja poziva u sopstvenoj fiksnoj telefonskoj mreži snižena za 15,5%.

Sporazum o smanjenju cijena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu Zapadnog Balkana je zaključen 04. 04. 2019. godine. Sporazumom je predviđeno dodatno sniženje cijena usluga rominga za regulisane dolazne pozive i uslugu prenosa podataka. Na osnovu odluke Agencije operatori su od 01. 07. 2020. godine snizili cijene usluga rominga. Kao finalni korak, Sporazumom je predviđeno da se od 01. 07. 2021. godine roming usluge za korisnike iz država potpisnica Sporazuma naplaćuju kao da je korisnik rominga u svojoj matičnoj mreži (tzv. „roaming like at home“ - RLAH režim naplate). Agencija je 17. 12. 2020. godine donijela Odluku kojom je Crnogorskom Telekomu, Telenoru i Mtelu naložila da od 01. 07. 2021. godine, primijene i ovaj korak u smanjenju cijena usluga rominga u državama Zapadnog Balkana.

Nadzor nad radom operatora elektronskih komunikacija vrši Agencija preko nadzornika za elektronske komunikacije. U toku 2020. godine izvršena su ukupno 122 pregleda, od čega je 105 planiranih i 17 vanrednih pregleda.

Univerzalni servis

Tokom 2020. godine nastavljeno je pružanje Univerzalnog servisa u Crnoj Gori shodno važećoj regulativi. Univerzalni servis u Crnoj Gori se u toku 2020. godine pružao od strane Crnogorskog Telekoma, koji je operator Univerzalnog servisa za pružanje usluga pristupa elektronskoj komunikacionoj mreži, telefonskih poziva i pristupa internetu na cijeloj teritoriji Crne Gore i Mtela, koji je operator Univerzalnog servisa za pružanje usluge Univerzalnog imenika i Univerzalne službe informacija. Nakon sprovedenog javnog konkursa Agencija je krajem 2020. godine ponovo odredila Crnogorski Telekom odnosno Mtel za operatore Univerzalnog servisa na period od pet godina.

Dodijeljeni ograničeni resursi

U 2020. godini je donijeto 1.167 odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, rješenja o utvrđivanju tehničkih i operativnih uslova za korišćenje odobrenih radio-frekvencija i rješenja o dodjeli pozivnog znaka/MMSI broja. U istom periodu oduzeto je 139 odobrenja za korišćenje radiofrekvencija i rješenja o utvrđivanju tehničkih i operativnih uslova za korišćenje odobrenih radiofrekvencija. Nastavljeno je efikasno planiranje korišćenja radio-frekvencijskih opsega, sprovedeni su postupci međunarodne koordinacije radio-frekvencija, a napredak je napravljen i u aktivnostima na uvođenju digitalnog radija u Crnoj Gori.

Agencija je u oktobru 2020. godine potpisala ugovor o javnoj nabavci usluge izrade Studije o strategiji uvođenja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori. Savjet je usvojio Studiju na sjednici održanoj 01. 04. 2021. godine. Studija je, između ostalog, identifikovala tehnološke, regulatorne, bezbjednosne, spektralne i strukturalne izazove, ograničenja i barijere za uvođenje 5G mobilnih komunikacionih mreža i razvoj 5G infrastrukture, a obrađivač je ponudio odgovarajuće smjernice, kako bi se u Crnoj Gori omogućilo uvođenje 5G mobilnih mreža. Studija pruža osnov za utvrđivanje strategije i akcionog plana za uvođenje i razvoj 5G mreža u Crnoj Gori.

Tokom 2020. godine Agencija je kontinuirano obavljala redovnu i vanrednu kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra na teritoriji Crne Gore u vidu jednodnevnih ili višednevnih kontrolnomjernih kampanja. Do kraja 2020. godine završeni su i svi radovi na fiksnoj Daljinski upravljanoj kontrolno-mjernoj stanici u Nikšiću, koja je puštena u rad početkom marta 2021. godine.

U 2020. godini operatori su podnijeli ukupno 35 zahtjeva za odobrenje brojeva i/ili adresa i 6 zahtjeva za oduzimanje prava za korišćenje ovih resursa, na osnovu kojih je Agencija donijela odgovarajuća rješenja.

Zaštita interesa korisnika

Tokom 2020. godine, Agenciji je podnijeto 484 žalbe korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga na odluke operatora po prigovorima korisnika, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja smanjenje u iznosu od 15,53%. Odgovarajući postupak je sproveden po 479 žalbi, dok je 5 žalbi prenijeto na postupanje u 2021. godinu.

Zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture

Zajedničko korišćenje telekomunikacione kablovske kanalizacije zastupljeno je u 14 crnogorskih opština u ukupnoj dužini od oko 645 km, što je za oko 3% više u odnosu na isti period prošle godine. Na kraju 2020. godine operatori su posjedovali 596 antenskih stubova. Operatori-vlasnici antenskih stubova daju u zakup prostor na antenskim stubovima na 296 lokacija, što čini oko 50% od ukupnog broja antenskih stubova. Operatori su imali 680 lokacija na kojima se nalaze objekti/zgrade/kontejneri u kojima je smještena oprema. Zajedničko korišćenje je bilo zastupljeno na 191 lokaciji, što čini oko 28% ukupnog broja objekata/zgrada/kontejnera.

Agencija je u 2020. godini izvršila primopredaju novog sistema za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture koji je baziran na open source rešenju. Putem ovog portala operatori dostavljaju podatke o svojoj elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi.

Razvoj tržišta poštanske djelatnosti

U sektoru poštanske djelatnosti nastavljen je trend jačanja konkurencije. U Registar operatora poštanskih usluga na kraju 2020. godine je bilo upisano 11 operatora. Zbog pandemije i ograničenja u transportu, poštanski operatori su bili suočeni sa brojnim izazovima u poslovanju i pružanju kvalitetnih poštanskih usluga. Ipak uprkos navedenim okolnostima obezbjeđen je blagi rast u obimu pruženih poštanskih usluga.

Poštanski operatori su u toku 2020. godine ostvarili ukupno 36.719.889 poštanskih usluga, što je za 1,4% više u odnosu na prethodnu godinu;

Stručni nadzor nad radom operatora poštanskih usluga Agencija je sprovodila preko nadzornika za poštansku djelatnost, a u toku 2020. godine su vršeni redovni i vanredni stručni nadzori. Ukupno je izvršeno 26 pregleda, od kojih 22 redovna i 4 vanredna pregleda.

Ostali zadaci iz plana rada

Na osnovu Izvještaja o radu može se zaključiti da je Agencija izvršila i ostale aktivnosti koje su bile predviđene Planom rada Agencije za 2020. godinu.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Uvidom u Finansijski izvještaj Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu, kao i Izvještaj o reviziji nezavisnog revizora za 2020. godinu, utvrđeno je da je Agencija poslovnu 2020. godinu završila sa dobiti u iznosu od 0,43 mil. €.

Ostvareni ukupni prihodi Agencije u 2020. godini iznose 4,5 mil. € i veći su za 4,5% u odnosu na planiranu vrijednost. Naime, u strukturi ukupnih prihoda 4,4 mil. € čine poslovni prihodi Agencije koji se odnose na naknade koje su predviđene Zakonom o elektronskim komunikacijama i Zakonom o poštanskim uslugama i za 2,3% su veći od planirane vrijednosti. Takođe, Agencija je ostvarila ostale poslovne prihode u iznosu od 5.789,00 €, kao i

finansijske prihode u iznosu od 89.447, 00 €, što nije bilo predviđeno Planom za 2020. godinu. Uvidom u Finansijski izvještaj utvrđeno je da je najveće učešće u ukupnim prihodima ima naknada za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta sa 2,02 mil. € ili 44,8%, zatim naknada na osnovu ovlašćenja za korišćenje radiofrekvencija sa 1,68 mil. € ili 37,2%, kao i naknada na osnovu ovlašćenja za korišćenje numeracije sa 0,49 mil. € ili 10,9%.

Ukupni ostvareni rashodi sa rezervom za 2020. godinu iznose 4,07 mil. € i manji su za 5,4% u odnosu na planirane rashode za 2020. godinu.

U izvještaju nezavisnog revizora navodi se da se finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Agencije na dan 31. decembar 2020. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za 2020. godinu, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu i računovodstvenim politikama.

IZVJEŠTAJ DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE

Državna revizorska institucija je, u skladu sa svojim odgovornostima, objavila Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu. Naime, zbog izraženog negativnog mišljenja i utvrđenih nepravilnosti, nadležni Kolegijum za vršenje predmetne revizije, se saglasio da se konačni Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Agencije za 2020. godinu dostavi Ministarstvu ekonomskog razvoja, kao nadležnom ministarstvu, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet i Administrativnom odboru Skupštine Crne Gore, na upoznavanje. Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, nadležni Kolegijum u sastavu Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović - član Kolegijuma, izražava uslovno mišljenje na finansijsku reviziju i negativno mišljenje na reviziju pravilnosti poslovanja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu.

Finansijskom revizijom je utvrđeno da Godišnji finansijski izvještaj Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu, nije u svim materijalno značajnim aspektima sastavljen u skladu sa važećom regulativom. Materijalnost je za finansijsku reviziju, utvrđena u iznosu od 21.211,72€ tj. 0,52% ukupnih troškova Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, koji iznose 4.072.910,00€.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost nije finansijske transakcije i druge

aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Subjekt revizije je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema Konačnog Izvještaja o reviziji dostavi Državnoj revizorskoj instituciji Plan aktivnosti za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove (Akcioni plan za realizaciju preporuka), a u roku od šest mjeseci, Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji.

Slijedi izvod iz Izvještaja DRI:

Finansijska revizija

Revizijom je utvrđeno da Agencija:

- nije evidentirala dio troškova i nije realno planirala rashode za 2020. godinu po pojedinim stavkama na odgovarajuće račune, shodno važećem Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica;
- u Glavnoj knjizi nije evidentirala troškove reprezentacije plaćene biznis karticama članova Savjeta za koje nije prezentirala dokumentaciju o pravdanju istih, shodno članu 19 Zakona o računovodstvu, nije na odgovarajući račun u Glavnoj knjizi evidentirala otpis spornih potraživanja za plovila iz razloga što je knjiženje sproveda kao da je potraživanje naplaćeno, otpis spornih potraživanja treba da evidentira na odgovarajući račun;
- za pojedine zaposlene i članove Savjeta vršila je plaćanje troškova mobilne telefonije, shodno Rješenjem utvrđenim limitima, a ne na osnovu stvarne potrošnje;

Revizija pravilnosti

Revizijom je utvrđeno da, Agencija:

- nije uspostavila sistem finansijskog upravljanja i kontrola i unutrašnju reviziju na način predviđen Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru;
- tokom 2020. godine je vršila plaćanja po osnovu troškova reprezentacije i goriva, a nije internim aktom utvrdila limit istih;
- zapošljavanje nije vršila pretežno putem ugovora o preuzimanju zaposlenog, većina personalnih dosijea ne sadrži dokaze da je vršeno javno oglašavanje slobodnih radnih mjesta prilikom zapošljavanja lica na

neodređeno vrijeme, shodno Zakonu o radu i Zakonu o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti;

- Pravilnikom Agencije nije izvršeno raspoređivanje u grupe poslova i određivanje koeficijenata na način propisan članom 22 Zakona o zaradama u javnom sektoru;

- **Daje preporuku drugom državnom organu** > Rješenje o zaradi za Predsjednika i članove Savjeta Agencije treba da donosi radno tijelo koje ih je imenovalo, shodno članu 31 stav 6 Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru;

- nije vršila isplatu varijabilnog dijela zarade u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru;

- nije izvršila prenos sredstava na žiro račun Sindikalne organizacije, na ime isplate nagrada i pomoći zaposlenima u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje;

- prilikom dodjele kredita, korisnicima kredita odnosno kupcima stana nije vršeno prethodno upisivanje hipoteka na nepokretnostima u visini kredita, što nije u skladu sa članom 13 Pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Agenciji;

- izvještaj o popisu nije u potpunosti sačinila u skladu sa članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, i Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini;

- izvršila prodaju službenog vozila, bez saglasnosti Vlade CG, što nije u skladu sa članom 4 Uredbe o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini;

- nije sačinila Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, i statistički izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, nije zaključila ugovore o javnoj nabavci, kao i nabavku usluge mobilne telefonije, javne nabavke roba i usluga procijenjene vrijednosti na godišnjem nivou jednake ili veće od 20.000,00 eura nije sprovela u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama;

- vrijednost sudskih sporova (u kojim je Agencija u svojstvu tuženog) u 2020. godini, je veća od planirane, DRI je mišljenja da je potrebno vršiti rezervisanje dijela sredstava po osnovu sudskih sporova;

- klasifikaciju predmeta i razvrstavanje podnesaka ne vrši u potpunosti na način utvrđen Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja;

- uvidom u listove nepokretnosti građevinskih objekata kojima raspolaže Agencija, utvrđeno je da poslovna zgrada Agencije nema

upotrebnu dozvolu i treba da intenzivira preduzete aktivnosti u cilju pribavljanja upotrebne dozvole za poslovnu zgradu sa kojom raspolaže. shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Shodno obavezi i Izvještaju DRI, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je dostavila Državnoj revizorskoj instituciji Akcioni plan za realizaciju preporuka i izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji.

PREDSJEDNIK
Prof. dr. Zdravko Krivokapić

